

Boros Imre: A Covid–19 és a gazdaság

2020 március 23. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

5

Átlag: 5 (1 szavazat)

Mérték

A kiinduló helyzet ma kísértetiesen hasonlít az 1918-asra.

Rajtunk múlik, hogy a járvány leküzdésének és a gazdaság m?ködtetésének bonyolult kölcsönhatását jól értelmezzük-e, jó id?ben születnek-e meg a szükséges döntések.

Hedonista világukban a ma él? és tevékeny generációk eddig nem látott bonyolult helyzettel találják szembe magukat a világjárvánnyá fajuló Covid–19 jelenség kapcsán. Mindazt a sok szépet és jót (vég nélküli távoli utakat, bulikat, luxuskocsikat stb.), amit nap mint nap megélnek, használnak, veszni érzik. A potenciális veszteséghez nem hasonlítható még az 1929-ben indult gazdasági válság sem, hiszen az is inkább csak következmény volt, része a spanyolnáthával startoló társadalmi-gazdasági katasztrófafolyamatoknak.

Ebb?l a szempontból a 2008-as pénzügyi válság is felejthet?. Ha valami mintaszer? hasonlóságot akarunk keresni, akkor nagyon is érdemes az 1918-tól a világon végigsöpr? spanyolnáthajárványra és az azt követ? kilátástalanságra gondolni. Ha mindent egybevetünk, ebb?l az egyre csak mélyül? gödörb?l Európa népe végleg csak a második világháború utáni, több évtizedig tartó prosperitás éveiben tudott kijönni, akkor is csak részlegesen, azzal, hogy a mi térfelünk, az úgynevezett köztes Európa kimaradt a jóból.

Volt itt minden 1918-tól egészen 1953–1954-ig, amit nem kívántak Európa népei, fasizmus, náci rendszer, spanyol polgárháború, bolsevik hatalomátvétel Oroszországban, második világháború, a mi térfelünk második világháborút követ? négy évtizedig tartó szovjetizálása, (a lengyeleknek jutalomból, nekünk büntetésként), NATO, Varsói Szerz?dés, hogy csak néhány járulékos következményt említsek. Ezek nagy része elkerülhet? lett volna, ha a spanyolnátha és a háború utáni igazán méretes gazdasági válság (általános nyomor) káros egymásra csúszását ügyes intézkedésekkel elkerülték volna Európa országai. Ehelyett hosszú évekig a léha-lezser, a problémákat a sz?nyeg alá söpr? liberalizmus volt divatban. Igaz, a legfontosabb tényez?, a pénzpolitika ügyében meg voltak kötve a kezek, hiszen a pénzemissziót lazító politika nem volt lehetséges, mert mindenki a merev aranystandardra – annak korábbi valóban kiegyensúlyozott teljesítményei miatt – kívánt visszatérni (noha Keynes már a húszas években is ellenezte ezt).

A kiinduló helyzet ma kísértetiesen hasonlít az 1918-asra. Rajtunk múlik, hogy a járvány leküzdésének és a gazdaság m?ködtetésének bonyolult kölcsönhatását jól értelmezzük-e, jó id?ben születnek-e meg a szükséges döntések. A járvány leküzdésének és a gazdaság eredményes m?ködtetésének érdeke csak egy rendszer keretein belül, együtt értelmezhet?. A bonyolult viszony helyes kezelése esetén végül mindenki eléri a célját, a járvány megsz?nik és a gazdaság is újra talpra áll. A kérdés az, hogy ki, mikor és milyen mértékben fizesse a révészt, azaz a gazdaságnak és az állampolgároknak mennyit kell beáldozniuk a válság elhárítása miatti kényszer?ségb?l elszenvedett veszteségként, hogy kijöjjünk a gödörb?l, és ne sodródjunk tovább a még nagyobb bajok irányába. Ráadásul az sem mindegy, hogy kinek, mikor és mit kell beáldoznia. Akik ma beáldoznak, vajon megkapják-e a végén a jutalmukat? Ki tudja mindezt garantálni?

A kérdés körüli töprengés nagyon is jogos. A nagyon is indokolt félelmek oldására idézzük a valaha volt legzseniálisabb közgazdász, Keynes véleményét (1930-as évek), hogy az állam költsön nyakló nélkül, ez majd kihúz a bajból. A jajveszékel?knek, akik azt kérdezték, hogy de ebb?l mi lesz hosszú távon, a zseni kis cinizmussal csak azt mondta, hogy addigra mind hullák leszünk, de majd akkor is lesz biztosan valaki, aki kitalálja, miként kell tovább haladni. Ma korunk egyik mértéktartó, jogosan nagynak tartott közgazdásza Joseph Stiglitz – tanulva egyébként Keynest?l is – az elengedhetetlen kényszer?ségb?l a gazdaságra kirótt áldozatvállalás után a pénzcsapok megnyitását javasolja. Ebben a szellemben csökkentett minden korábbi ellenkez? irányú törekvései ellenére radikálisan kamatot az amerikai Federal Reserve (1,25 százalékról 0,25 százalékra), és ebben a szellemben készül a további lazításra az Európai Központi Bank is. Az áldozatvállalások azzal kapcsolatosak, hogy megfékezzük a kórt, ezért kellenek a határzárak, ezért kell betiltani a rendezvényeket, ezért kellenek az önként és kényszerb?l vállalt karanténok, gyárbezárások, ezért kellenek a növekv? egészségügyi költségek. Mind-mind olyan dolog, ami csökkenti a bevételeket, rontja a rövid távú hasznot, s?t súlyos veszteségeket is okoz. Ebben a helyzetben az a helyes szemlélet, ha minden kellemetlenséget és azok igencsak érzékelhet? költségeit a jöv?be történ? elengedhetetlen befektetésként kezeljük, amelyek nélkül olyan baj zúdulhat ránk, amit el sem tudunk képzelni. Ugyanis ha a kór terjedése agyonnyomja az egészségügyi rendszert, akkor emiatt a gazdasági felépülés is a messze távolba kerül, ami a spanyolnátha utáni korszakhoz hasonlító több évtizedes örvénylésbe taszíthatja Európát, de akár a teljes világgazdaságot is.

Ma azt mondhatjuk, hogy az áldozatvállalás kockázatvállalás, de a kockázatot azért kell vállalni, hogy egy jöv?beli,

már ma el?re látható, sokkal nagyobb gazdasági és társadalmi kockázatot elkerüljünk, amib?l er?sen kétséges száraz lábbal kijönni. Lebegjen szemeink el?tt az 1918 és 1990 közötti id?szak és mindazon bajok és károk, amelyek akkor is kell? átgondolással és empátiával jórészt elkerülhet?k lettek volna. A maga idejében Keynes és a közelmúltban Stiglitz is lényegében a nemzetközi nagyt?ke m?köd?képességének érdekében szólt. Ezt tekintették hivatásuknak.

Miel?tt elhamarkodottan és elmarasztalón szólnánk ezekr?l az er?feszítésekr?l, tudnunk kell, hogy a globális t?ke nálunk is nagyon jelent?s faktor, a GDP csaknem felét, az exportnak pedig dönt? hányadát adja. Érdekeink f?z?dnek hozzá, hogy ne kelljen tartósan termelést csökkenteni, esetleg tartósan lakatot tenni a hazai globális gyártók telepeire. ?k nemzetköziek (globálisak), a megoldás is onnét jön, mi legfeljebb a munkaer?-megtartási program révén szállhatunk be, de ezt normatív alapon tegyük is meg. Nálunk a magyar tulajdonú gazdaságra, az igazgatás m?köd?képességének meg?rzésére kell fókuszálni. Szükség van egy mozgó bázisú (rollover) nemzeti konszolidációs terv megalkotására és annak folyamatosan a helyzethez igazítására is. Konszolidáció alatt a bonyolult fert?zési helyzet megsz?ntét és a gazdaság talpra állítását együtt és egymástól elválaszthatatlanul kell érteni. Pár napja ennek els? elemeit (törlesztési moratóriumok, járulékcsökkentések stb.) be is iktattuk, amivel amíg tart a járvány, az alapm?ködtetés és -m?ködés megoldható.

Ezeknek az intézkedéseknek a te-hervisel?i a bankok és az államkassza, de terheket viselnek a cégek és a munkájukban korlátozottak is, akik kevesebb pénzt vihetnek haza. Szükség lesz azonban még egy jelent?s likviditási csomagra is, hogy amikor újra be lehet lendülni, a pénz ne legyen akadály. Szinte evidens, hogy ennek a forrása csak a jegybank lehet. Üzletikamat-megfontolás itt nem jöhet szóba, és külföldi forrás sem. Célszer? lenne, ha a kamarák folyamatosan gy?jtenék a cégadatokat, hiszen százezres nagyságrend? az érintett vállalkozások száma. A folyósításokat a legkézenfekv?bb módon az MFB-pontokon keresztül lehetne eljuttatni az érintetteknek, a pénzt az egységeket üzemeltet? bankok hálózatain keresztül lehetne biztosítani, és így követni lehet a kihelyezett összegek útját is. (Nem mellesleg többletköltség és id?veszteség lenne újabb hálózatot kreálni.)

Nyilvánvaló, hogy a költségvetésnek is lesznek további terhei, f?ként a munkahelyek megtartása miatt. Abban az esetben, ha az ez évi költségvetési tartalékok nem lennének elegend?k (ez valószín?), néhány száz milliárd forintnyi újabb államadósság sem okozhat fejtörést az EU-ban. Erre azért is szükség lehet, hogy az újrakezdéshez olcsó energiahordozókból (k?olaj, üzemanyagok, gáz) jól bespájzoljunk (a k?olaj ára most 24 dollár hordónként). Az újraindítás után a munkavállalóknak is többletterheket kell vállalniuk. Reméljük, hogy nem halljuk a szakszervezetek tiltakozását, amikor a többletm?szakokat, esetleg a hosszított munkaid?t elrendelik a kiesések pótlására. Jó érzés? munkavállalók ezt természetesnek veszik, nem kell majd ?ket saját maguktól megvédeni.

A gyors likviditáspótlásra azért is szükség lesz, nehogy megjelenjenek a „befektet? hiénák”, akik a leértékelt szektorok eszközeit bagóért összevásárolják. A térség valutái elleni újabb támadás ennek az el?szele. Érdemes megfontolni, hogy a sérülékeny ágazatok irányítását is a rendkívüli intézkedések alá vonják, ez ugyanis megakadályozhatja a tulajdonosváltásokat. Ugyanis ellenséges felvásárlási kísérletekre lehet számítani a leginkább sújtott szolgáltató szektorokban, es?sorban a szállodaiparban és a vendéglátásban, de a közlekedési ágazatban is. A rollover bázisú nemzeti konszolidáció nagyban és alapvetésében különbözik az 1994–1995-ben végrehajtott bankkonszolidációtól. Ott a magyar állam tett be egymilliárd dollárnyi friss t?két a bankokba, amit külföldiek vittek el bagóért. A kárvallottak a magyar adófizet?k voltak, a nyertesek a külföldi befektet?k és hazai komprádor barátaik. A rollover bázisú, a nemzeti érdekeket szem el?tt tartó konszolidációba mindenki áldozatokat vállal, de azért meg is kapja a jutalmát. Szinte mindenki kockáztat azzal, amije van, az államkassza és a bankok pénzzel és a profitjuk egy részér?l történ? lemondással, a vállalkozások a munkahelyek megvédésének költségeivel, a munkavállalók pedig majd többletmunkával, illetve átmenetileg kevesebb jövedelemmel. Együtt sírunk most, hogy a végén együtt nevethessünk. Nincs más esélyünk, mint ma kockázatokat vállalni, hogy a jöv? iszonyú megpróbáltatásait elkerülhessük.

(A szerz? közgazdász)
Boros Imre - www.magyarhirlap.hu

Tisztelt olvasók!
Legyenek olyan kedvesek és támogassák "lájkukkal" a **Flag Polgári Magazin** Twitter oldalát a következ? címen: https://twitter.com/syracuse73. illetve a Facebook oldalát pedig az alábbi címen: https://www.facebook.com/flagmagazin
- Minden "lájk számít, segíti a magazin m?ködését!

Köszönettel és barátsággal!

www.flagmagazin.hu

Ajánló